

Bilaga Sammanfattning för allmänheten, Kapitel 7

Inledande översikt

Övre Norrland omfattar Norrbottens och Västerbottens län som tillsammans utgör nära fyra tiondelar av Sveriges yta. I de båda länen bor ungefär 520 000 invånare. Karaktäristiskt för området är långa avstånd, gles befolkningsstruktur och en åldrande befolkning. En regionanalys har lyft utmaningar och styrkeområden som är extra framträdande.

Bland utmaningarna finns låg forsknings- och utvecklingsverksamhet hos regionens små och medelstora företag, otillräcklig tillgång till riskvilligt kapital och bristande bredbandstäckning. Regionen står inför en omställning från produktionsbaserade till mer tjänstebaserade näringar där tillgång till en väl utbyggd bredbandsinfrastruktur med hög kapacitet och kvalitet kommer att vara betydelsefull för den omställningen.

Den råvarubaserade industrin är framträdande, men har en hög energiintensitet. Näringslivet i många mindre kommuner är relativt ensidigt och sårbart och många företag verkar enbart på den lokala eller regionala marknaden. Det finns även kapacitetsbrister när det gäller vägar och järnvägar, något som har en negativ inverkan på regionens näringsliv.

Regionen har å andra sidan styrkor som är genuina fördelar i förhållande till andra regioner i Europa. Den är rik på naturresurser som mineraler, skog och vattenkraft. Förhållanden som kyla, mörker, avstånd, demografi och gleshet används för att skapa innovationer och nya företag. I regionen finns tre universitet, Luleå tekniska universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och Umeå universitet.

Övre Norrland har identifierat följande styrkeområden avseende innovationer och tillväxt:

- Innovationer inom hälso- och sjukvård
- Life Science
- Teknik- och tjänsteutveckling inom industrin
- Testverksamhet
- Hållbar energi och miljöteknik
- Upplevelsenärings- och kulturella och kreativa näringar
- Digitala tjänstenärings- och smart region

Fakta om programmet

Övre Norrlands regionala strukturfondsprogram ska bidra till att uppfylla EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, samt bidra till att minska skillnaderna i utvecklingsnivåer mellan olika regioner och därigenom uppnå en bättre sammanhållning inom Europa.

Insatserna i programmet baseras i stor utsträckning på sju styrkeområdena för smart

specialisering. Styrkeområdena kallas för fokusområden i programmet.

Programmets EU-budget är på drygt 200 miljoner euro (knappt 1,8 miljarder kronor). Till den summan tillkommer minst lika mycket offentlig och privat medfinansiering. Det innebär att mer än 420 miljoner Euro (ca 3,54 miljarder kronor) investeras i åtgärder för att öka sysselsättningen och tillväxten i Övre Norrland under programperioden 2014–2020. I de medel som regionen får ingår också särskilda så kallade gleshetsmedel, som är avsedda att kompensera för de utmaningar en glest befolkad region möter.

Programmet innehåller fem insatsområden, till vilka man kan söka om projektmedel:

- Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation (en fjärdedel av budgeten), där det mesta av budgeten är in-tecknad.
- Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik (5 procent av budgeten), där endast en mindre summa av budgeten återstår.
- Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag (40 procent av budgeten), det insatsområde som lockat flest aktörer. En knapp tiondel av budgeten återstår.
- Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer (6 procent), det insatsområde där det finns relativt sett mest medel kvar, ca en femtedel av budgeten.
- Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastuktur (knappt en fjärdedel av budgeten), där endast några få miljoner kronor återstår.
- Tillväxtverket har regeringens uppdrag att administrera programmets genomförande, vilket främst innebär att informera om programmet, arrangera utlysningar, ta emot och bereda ansökningar, fatta beslut, följa projekten under genomförandet samt betala ut EU-medlen.

Projekt som karakteriserar programmet

Det finns 129 beviljade projekt (149 prioriterade). Det beviljade EU-beloppet är ca 171 miljoner euro (drygt 1,4 miljarder kronor).

De flesta projekt handlar om olika insatser för att öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag. Där återfinns satsningar på rådgivning till befintliga företag som vill expandera och växa samt till personer som vill starta eget, etablering av företagsinkubatorer och branschvisa kluster (till exempel inom *life science*) samt stora satsningar på utveckling av besöksnäringen i båda länen.

Andra projekt handlar om forskning och innovation i samverkan mellan universitet eller andra forskningsaktörer och privata företag. Där återfinns mer traditionella branscher som träindustri och gruvverksamhet, men även nyare branscher där man ägnar sig åt digital tillverkning, interaktionsdesign och spelutveckling.

Den största satsningen i programmet för Övre Norrland utgörs av en ägarkapitalfond som för programperioden 2014–2020 har en total finansiering om 160 miljoner kronor (ca 19 miljoner euro). Pengarna ska investeras som ägarkapital i små och medelstora företag som har tillväxtpotential och som huvudsakligen befinner sig i en tidig utvecklingsfas.

Ett område som fått ökad betydelse den här programperioden är satsningarna på energieffektivisering och ökad användning av förnybar energi. Här finns projekt som vill utveckla användningen av solet och geoenergi, andra driver på användningen av alternativa drivmedel eller arbetar för energieffektivisering i fastigheter.

I båda länen finns satsningar på bredband i geografiskt avlägsna områden där ingen kommersiell aktör tidigare har velat investera i utbyggt bredbandsnät. Offentliga aktörer driver också projekt där fler e-tjänster utvecklas och tillhandahålls för företag och allmänhet.

I programmet ges också utrymme för investeringar i bättre transportlösningar för näringslivet samt för personer som arbetspendlar. Det kan till exempel handla om utbyggnad av hamnar, godsterminaler och resecentrum.

Projekten drivs av aktörer som exempelvis kommuner, universitet, länsstyrelser, regioner, näringslivsorganisationer, kluster och ekonomiska föreningar.

Aktuellt under året

Två utlysningar har genomförts 2018, vilket resulterade i 31 nya projekt. För samtliga projekt som prioriterades under Strukturfondsparterskapets möte i december fick besluten dock skjutas över årsskiftet. Samtidigt har ett 40-tal projekt avslutats och delat med sig av sina resultat i olika sammanhang. Många projekt kunde visa på att resultaten kommit företagen i regionen till gagn.

Tillväxtverket genomförde en resultatspridningskonferens i Skellefteå i början av december, där särskilt resultat inom insatsområdena 1, 3 och 4 presenterades.